

Sygn. akt IV CNP 20/19

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska

w sprawie ze skargi uczestnika postępowania
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Rejonowego w G.
z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt III Nsm (...),
w sprawie z wniosku A. J.
przy uczestnictwie Ł. J.
o ustalenie miejsca pobytu małoletniej M. J. ,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 lutego 2020 r.,

odrzuca skargę.

UZASADNIENIE

Dnia 27 listopada 2016 r. uczestnik Ł.J. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Rejonowego w G. z dnia 27 listopada 2014 r., sygn. akt III Nsm (...), zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie podstawowych zasad porządku prawnego przez pozbawienie wnioskodawcy możliwości swych praw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem prawnym, którego celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie od Skarbu Państwa roszczeń odszkodowawczych za

szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej. Jest dopuszczalna w sytuacji, w której skarżący wykaże, że nie mógł w drodze użycia innych środków prawnych doprowadzić do zmiany lub uchylenia prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji (art. 424¹ § 1 k.p.c.), co harmonizuje z wymaganiem konstrukcyjnym skargi wymienionym w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., polegającym na wykazaniu przez skarżącego, że wzruszenie prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Powinno to nastąpić przez przeprowadzenie w skardze umotywowanego wyводу prawnego wykazującego, że w sprawie nie przysługuje skarżącemu jakiegokolwiek inny, niż wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności prawomocnego orzeczenia z prawem, środek zaskarżenia prowadzący do zmiany lub uchylenia wyroku objętego rozpatrywaną skargą. Nie chodzi tu przy tym tylko o skargę kasacyjną lub skargę o wznowienie postępowania, ale także o inne środki prawne pozwalające na zmianę lub uchylenie wyroku, ewentualnie służące pozbawieniu lub ograniczeniu wykonalności orzeczenia.

Niemożliwość zmiany lub uchylenia zaskarżonego prawomocnego wyroku w drodze innych środków prawnych jako przesłanka dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności musi istnieć zarówno w przeszłości, jak i w chwili oceny dopuszczalności skargi (verba legis "zmiana lub uchylenie tego wyroku (...) nie było i nie jest możliwe"). Oznacza to, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem jest niedopuszczalna wtedy, gdy zmiana lub uchylenie wyroku było możliwe w przeszłości i nadal jest możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi, a także w sytuacji, w której zmiana lub uchylenie wyroku nie było wprawdzie możliwe w przeszłości, ale jest (stało się) możliwe w chwili oceny dopuszczalności skargi, wskutek zmiany stanu prawnego, polegającej na wprowadzeniu przez ustawodawcę do systemu prawnego - po uprawomocnieniu się wyroku, objętego skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem lub nawet już po wniesieniu tej skargi - nowego, dodatkowego środka prawnego, który może doprowadzić do zmiany lub uchylenia przedmiotowego wyroku.

Taki nowy środek prawny stanowi (od dnia 3 kwietnia 2018 r.) skarga nadzwyczajna, której celem jest eliminacja prawomocnych orzeczeń naruszających zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP albo

w sposób rażąco naruszających prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie (art. 89 i nast. ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. z 2018 r. poz. 5 z późn. zm. - dalej "ustawa o SN"). Z ustawy tej wynika, że uwzględnienie przez Sąd Najwyższy skargi nadzwyczajnej - zgodnie z art. 398¹⁵ i 398¹⁶ w związku z art. 95 ustawy o SN - prowadzi do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania albo do uchylenia zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy na nowo co do istoty sprawy, a więc do eliminacji przyczyny "szkody judykacyjnej", której wystąpienie zarzuca skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia i której naprawieniu ma służyć orzeczenie stwierdzające tę niezgodność.

W stanie prawnym istniejącym od dnia 3 kwietnia 2018 r., przy ocenie dopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, należy uwzględniać istnienie skargi nadzwyczajnej. Oceny tej należy dokonywać wobec skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem wniesionych przed dniem 3 kwietnia 2018 r. i po tym dniu, od orzeczeń, które uprawomocniły się przed dniem 3 kwietnia 2018 r. Ustawodawca nie zawarł bowiem w ustawie o SN przepisów międzyczasowych regulujących powyższe zagadnienie, co prowadzi do wniosku o bezpośrednim stosowaniu ustawy o SN. Oznacza to, że należy uwzględniać istnienie skargi nadzwyczajnej w sytuacji, w której skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została wniesiona przed dniem 3 kwietnia 2018 r., jak i po tym dniu, ale od orzeczenia, które uprawomocniło się przed tym dniem (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2019 r., II CNP 60/18, nie publ.).

W rozpoznawanej sprawie uczestnik Ł. J. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem w dniu 27 listopada 2016 r. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia stała się z dniem 3 kwietnia 2018 r. niedopuszczalna i stąd podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c.

aj